

ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ ΜΟΝΟΝ : 'Εν Ἀθήναις καὶ ταῖς ἐπαρχ. φρ. 20. — 'Εν τῷ ἔξωτ. φρ. 30

ΑΓΓΕΛΙΑΙ : ἅπαξ ἢ δις, λ. 40, τρίς ἕως ἑξάκις λ. 20, κατὰ μῆνα λ. 15, ἔτος ἢ ἑξαμηνίαν λ. 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ, ὄδος Μουσῶν, Ἀριθ. 6, ἀπέναντι τῆς οἰκίας Φιλήμονος παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. —

B. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΑΠΟ 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ ΤΟ "ΜΗ ΧΑΝΕΣΑΙ,, ΜΕΤΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΚΡΗΤΗ

Τὸ ἀγαπητὸν *Μη Χάνεσαι* θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς φίλον του νὰ τῷ ἀποστείνῃ μίαν παρατήρησιν, σκοποῦσαν νὰ ἐπανορθώσῃ ἐν μέρει τὰς περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἐν Κρήτῃ Γεν. Προξένου κρίσεις του. Ἐὰν προέκειτο περὶ ὑπαλλήλου ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ βασιλείου ὑπηρετούντος καὶ ἀπολυθέντος πρὸς ἐξοικονόμησιν τοῦ ἀτόμου τρικουπικοῦ τινος βουλευτοῦ, ἢ πρὸς τιμωρίαν ἄλλου τινος ἀντιτρικουπικοῦ, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο ἴσως ὀλιγώτερον ἐπιζήμιον ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἔλσεινόν, αἱ συνέπειαι τοῦ θὰ περιωρίζοντο μὲτα εἰς τὸν οἶκον μας, τὸ πολὺ πολὺ δὲ θὰ μᾶς κατεδείκνυεν ἅπαξ ἔτι τὴν κυβερνητικὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν κακομοιριά μας, καὶ θὰ μᾶς ὑπενθύμιζεν ἂν τυχὸν ἐκινδύνευε νὰ τὸ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ Τρικούπης κυβερνᾷ σήμερον τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τούτου, οὔτε περὶ ἀπλῆς συμπαθείας, ὀφειλομένης εἰς πολλῆς ἀξίας παυθέντα ὑπάλληλον· πρόκειται περὶ πράξεως κυβερνητικῆς δυναμένης νὰ ἔχῃ ἐπιβλαβεῖς συνέπειας ἐν δούλῃ ἀδελφῇ ἐπαρχίᾳ, τῇ Κρήτῃ, τῇ ἀτυχεῖ ταύτῃ πατριδί μου, ἧς τὰς πικρίας καὶ τὰ βάσανα ἔτι πικρότερα καθιστᾷ ἡ παγετώδης ἀναλγησία, ἢ πρὸς αὐτὴν ἔνοχος διαγωγή τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου. Ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἔδει νὰ ἐξετασθῇ τὸ πρᾶγμα.

Ἄηδιαν αἰσθάνομαι ἀναγκάζομενος μυριοστὴν ταύτην φορὰν νὰ μνησθῶ τῆς χριστιανο-τουρκικῆς Διοικήσεως τοῦ Φωτιάδου πασσᾶ. Ἀποτροπιάζομαι νὰ τὴν θίξω· τὰ εἰδεχθῆ ἔχην τῆς θὰ παραμείνωσι καὶ μετὰ τὴν πάροδόν τῆς· τὰ ἔλσεινὰ θύματά τῆς θὰ ἐπιζήσωσι καὶ μετ' αὐτὴν, καὶ θὰ παπαρίστανται ἐπὶ μακρὸν οἶονεϊ ζοφεραὶ κηλίδες, ἃς ἠγωνίσθη νὰ προστρέψῃ ἐπὶ τὴν περικαλλῆ τῆς Κρήτης ἱστορίαν. Ἐνθυμοῦμαι πρὸ ἐνὸς περίπου ἔτους διέτριβον εἰς Κρήτην· κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦλθεν ἐκ Κ)πόλεως ὁ νεωστὶ τότε προχειρισθεὶς Μητροπολίτης τῆς νήσου· ἔσπευσαν νὰ τὸν χαιρε-

τήσωσιν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ οἱ πρόκριτοι τῶν Χανίων ἐκ μέρους δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ προξενείου ὁ τότε ὑποπρόξενος κ. Γ. Λεβίδης. Παρὰ τὸ ἀτμόπλοιο ἄλλαι λέμβοι δὲν ὑπῆρχον ἢ αἱ ὑπὸ τῆς κατωτάτης ὑποστάθμης τοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου διευθυνόμεναι βάρκαι, δι' ὧν ἀδύνατον ἀπέβαινε τῷ ἱεράρχῃ νὰ ἀποβιβάσθῃ. Ἐν τῇ περιστάσει ἐκείνῃ ὁ Ἕλλην ὑποπρόξενος φιλοφρόνως φερόμενος καὶ ἐπανορθῶν αὐτὸς ἔλλειψιν τῆς χριστιανικῆς (sic) διοικήσεως ἔθετο τὴν λέμβον τοῦ ὑπὸ τὴν διάθεσιν τοῦ Μητροπολίτου· καὶ διὰ ταύτης ἀπεβιβάσθη. Ἄλλ' ἢ λέμβος ἔφερε τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν. Ὁ μουσουλμανικὸς κόσμος ἔφριξεν ἠγανάκτησεν ὁ Φωτιάδης, κολακεύων πάντοτε τὰ ἄγρια τῶν μουσουλμάνων ἐνστικτα, εἰς δὲ ἀνώτατος ὑπάλληλος χριστιανικὸν ὄνομα φέρων καὶ αὐτὸς, ἐν Ἑλλάδι δὲ καὶ δι' ἑλληνικῶν νομιζῶ χρημάτων ἐκπαιδευθεὶς, νέος ἐκ τῶν λεγομένων ἀρεπυγγμένων, ἐγνωμάτευσε τότε, ὅτι ἔπρεπεν ἢ ἑλληνικὴ σημαία νὰ **ξεσχισθῇ!** Καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι ἀνεψιὸς ἡρωικοῦ ἀρχηγοῦ, μαρτύρια ἀληθῆ ὑποστάντος κατὰ τὸν βίον χάριν τῆς ἐλευθερίας.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθήματα ἐμπνέονται οἱ ἐν τοῖς σεραγίοις τοῦ Φωτιάδου ἀναστρεφόμενοι. Ἐγὼ δὲν θαυμάζω διόλου ἂν λύκοι τοιοῦτοι κατορθοῦσι νὰ τρέφονται ἐν Κρήτῃ, ἀφοῦ ὑπῆρξέ ποτε Ἕλλην ἐκεῖ Πρόξενος, ὅστις τὰς ἐπιστολάς, ἃς Κρήτες πατριῶται, πονοῦντες τὴν μητρίδα των, τῷ ἐπεμπον τυχόν, δὲν ἠσχύνετο νὰ τὰς ἀποκαλύπτῃ εἰς μέλη τῆς πασσαδικῆς οἰκογενείας, ὅπως ἀρέσκη εἰς αὐτά. Σατανικώτατα ἐσκέφθη ὁ Φωτιάδης, ὅτι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο θὰ συνετέλει εἰς τὴν κατάπνιξιν τοῦ πρὸς τὴν Ἑλλάδα αἰσθήματος ἀφοσιώσεως τῶν Κρητῶν ὁ ἐξευτελισμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ Προξενείου. Πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου ἠγωνίσθη, καὶ τὸ κατόρθωσεν ἐπὶ τοῦ προκατόχου τοῦ κ. Μαυρομάτη, ὅσον οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠλπίζε. Κατήνησεν οὐδεὶς σεβόμενος τὴν ἑαυτοῦ συνείδησιν Κρῆς νὰ πλησιάσῃ τὸ ἑλληνικὸν Προξενεῖον τὸ ὅποιον ἦτο πλέον ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως.

Ἐν τῷ πολέμῳ, ὃν κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ αἰσθήματος ἔστη-

σεν ἐν Κρήτῃ ὁ Φωτιάδης, δὲν εἶχε μόνον τὸν ὄγκον καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐξουσίας του, εἶχεν ἐπίκουρον καὶ ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ προξενεῖα. Ἀφίω κατὰ μέρος τὰ λοιπὰ, ὧν ἅπασα ἡ ἐνέργεια συνίστατο εἰς μίαν ἀναίσθητον ἀδιαφορίαν πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῶν Κρητῶν, ἱκανὴν νὰ ἀποθαρρύνῃ καὶ τὴν θερμότεραν καρδίαν, ὅπως περιορισθῶ εἰς μόνας τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀγγλικοῦ προξενείου. Ἐδῶ δὲν θὰ ἴδῃς πλέον ἀδιαφορίαν τοῦναντίον θὰ ἀπαντήσῃς ἐνδιαφέρον, ἀλλ' ἐνδιχέρον καταχθόνιον. "Ἐλαβον πολλάκις ἀφορμὴν νὰ μελετήσω τὴν πολιτείαν τῶν ἐν Κρήτῃ ἀγγλων πρακτόρων καὶ ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν, ὅτι πᾶσαι αἱ ἐνεργεῖαι αὐτῶν καὶ ἐπὶ Βήκονσφιλδ καὶ ἐπὶ τοῦ φιλελευθέρου Γλάδστωνος εἰς οὐδὲν ἄλλο τείνουσιν ἢ εἰς τὸ πνίξωσι πάντα ἐνωτικὸν πόθον τῶν Κρητῶν, νὰ σβύνωσι πᾶσας τὰς ἐλπίδας, ἃς ἐκάστοτε οἱ Νησιῶται στηρίζουσιν ἐπὶ τοὺς ἐλευθέρους ἀδελφούς των, νὰ τοὺς ἀποθαρρύνωσι, νὰ τοὺς ἀπογοητεύωσι, νὰ τοὺς ἀπελπίζωσι, ὅπως βεβαίως ἐξαναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ ριφθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἀγγλίας. Δεπτομερῆς ἀφήγησις τῶν γεγονότων, ἅτινα πείθουσι πάντα περὶ τούτου θὰ ἀπέβαινε λίαν μακρὰ, θεωρῶ ὅμως ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὅτι κατὰ τὴν ἐπαναστάσιν τοῦ 1878, ὁπότε ἡ τουρκικὴ δύναμις ἐν τῇ νήσῳ ἦτο μηδαμινή, ἡ δὲ τῶν ἐπαναστατῶν καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν κατὰ τὸ 1866 κατὰ πολὺ ὑπέροχος ὑπὸ τε τὴν ἐσποψίν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ ἐξοπλισμοῦ, κατορθώθη διὰ τῶν ἀπὸ κοινῆς ἐνεργειῶν Σάνδουϊθ καὶ Ἀδοσίδου νὰ παραλυθῇ πᾶσα ἐνέργεια, σοβαρὰ τῶν ἐπαναστατικῶν ἀρχῶν, ἧτις θὰ καθίστα κρισιμωτάτην τὴν θέσιν τῶν Τούρκων, θὰ ἐβελτίω δὲ τὴν τῆς νήσου καὶ θὰ ἐκραταίω τὸ γόητρον αὐτῆς. Καὶ οὕτως ἡ δυσάρεστος ἐκείνη εὐκαιρία κατέληξεν εἰς ἐν σεσηπὸς ἐμβάλωμα, τὴν Σύμβασιν τῆς Χαλέπας.

"Ἐκτοτε ὁ ἀγγλος πρόξενος διὰ παντὸς μέσου ἐργάζεται ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἰσχυροτέρων ἀρχηγῶν, προσεπάθησε ἰδίᾳ νὰ προσεταιρισθῇ τοὺς Σφακιώτας, πᾶσαν δὲ τὴν παρὰ τῇ Διοικήσει ἐπιρροήν του χρησιμοποιοῖ, ὑπὲρ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ φίλους του. Καὶ οὕτω ἀκούεις σήμερον ὅτι ὁ δεῖνα κατέχει τὴν τάδε θέσιν, διότι τὸν ὑποστηρίζει ὁ ἀγγλος πρόξενος, καὶ οὗτος ἐπαύθη, διὰ νὰ διορισθῇ ἄλλος τις προστατευόμενος τοῦ Σάνδουϊθ. Τί σημαίνουν ὅλα αὐτὰ; τί θέλει ἀναμιγνόμενος εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς Κρήτης ὁ ἀγγλος πρόξενος, καὶ κολακεύων τοὺς καὶ περιποιούμενος ἐκείνους καὶ θωπεύων τοὺς πάντας; Διὰ τὴν τοῦλάχιστον δὲν κἀθετα ἀδιαφορῶν καὶ αὐτῆς, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ συνάδελφοί του; Μῖνον δσάκις οἱ Κρητες ἐκδηλώσουσιν τάσιν πρὸς ἀνεξαρτησίαν ἀπαντῶσι παρ' αὐτῶ τὴν ψυχροτέραν, τὴν ἀπελπιστικωτέραν ἀδιαφορίαν. Συνδυάζων πάντα ταῦτα μετὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς εἶνε πάντοτε ἠναγκασμένη νὰ ἀκολουθῇ τὴν Ἀγγλίαν ἐν πάσῃ περιπλοκῇ τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐσχημάτισα τὴν ἐξῆς ὑπόθεσιν: «Μὴ ἄραγε ἡ Κρήτη πέπτρωται νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τῷ μέλλοντι ὡς νέα τις Σαβοῦα καὶ Νίκαια;» . . .

Κατὰ τῶν δύο τούτων φοβερῶν ἐπιρροῶν, τῆς τουρκικῆς καὶ τῆς ἀγγλικῆς, ὧν ἡ μὲν ἀπεγνωσμένως ἀγωνίζεται νὰ κρατηθῇ ἐν τῇ Νήσῳ, ἡ δὲ πατήσασα ἤδη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους πᾶν μέσον μηχανᾶται ὅπως βαθύτερον εἰσχωρήσῃ, ὑποστηρίζουσα τὴν πρώτην, μέχρις οὗ διὰ ταύτης δυνήθῃ νὰ ριζωθῇ, οἱ Κρητες εἰς μόνους τοὺς ἑαυτοὺς των ἐγκαταλειμένοι πεισματωδῶς ἀγωνίζονται, ἀμοφτέρας ἀποκρούοντες καὶ κρατε-

ρῶς ἐμμένοντες εἰς τὸν προαιώνιον πόθον των. Καὶ ἔπρεπε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, νὰ ἔχητις τὴν μεγάλην καρδίαν, τὴν ἀδάμαστον ἐπιμονήν, τὸν ἀπέραντον πατριωτισμὸν τοῦ Κρητῆ, ὅπως μὴ ἐπὶ τέλους καμθῆθῃ πρὸ τόσων θωπειῶν, ὅπως μὴ ἐπὶ τέλους ἀπελπισθεῖς καταβληθῇ πρὸ τόσων προσκομμάτων, ἀνὰ πᾶν βῆμα παρεμβαλλομένων εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ γλυκεῖο ὄνειρου του, ὅπερ μόνον διὰ τῶν αἱμάτων, ἅτινα περιοδικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ χύνει, κατορθοῖ νὰ ὑποτρέφῃ, νὰ ζωογονῇ πάντοτε καὶ νὰ τὸ κρατῇ ἀκαμίον. Ὑπέστη ὁ Κρης ἄλλοτε ἀγῶνα πυρός, καὶ ἀπέδειξεν ὅτι δὲν φοβείται τὸν θάνατον· ἀλλ' ὁ σημερινὸς ἀγὼν εἶναι πολλῶ ἐκείνου ἐπικινδυνώτερος· ἐκείνος ἐφόρευε σώματα, οὗτος φθείρει ψυχάς. Συνειθίσκαμεν νὰ λέγωμεν μετ' ἐπιπολαιότητος, ὅτι τὴν Κρήτην ὅταν θέλωμεν τὴν ἔχομεν στὸ χέρι. Σήμερον ἀκόμη ἴσως εἶναι ἀληθές, νομίζω ὅμως ὅτι θὰ ἤμεθα τυφλοὶ, ἐὰν ἤρνούμεθα τὴν καταβαλλομένην ἐργασίαν, ὅπως ἡ Νῆσος ὅσον τὸ δυνατόν μακρύνηται τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν παράδειγμα τοῦ μισέλληνο χριστιανοῦ ὑπαλλήλου δὲν εἶναι ὅλως μεμονωμένον. Μεθ' ὑποκαρδίου πόνου βλέπομεν ἄνδρας, ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἄλλοτε π.ρ.α τὸ πλευρὸν ἀλλήλων τὸν ἀγιώτερον τῶν ἀγῶνων ἀγωνισαμένους, νὰ ἀλληλομισῶνται σήμερον καὶ νὰ ἀλληλοκαταδιώκωνται μέχρις ἐξοντώσεως.

Πῶς κατορθώθη τούτο; Ἐπέτυχεν ὁ Φωτιάδης νὰ διαφείρῃ τινὰς τούτους μεταχειριζόμενος ὡς ὄργανα ἠθέλησε νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς πολλοὺς, οἵτινες ἐφάνησαν δύστροποι εἰς τὰς φαρμακερὰς ὁρέξεις του, οἵτινες ἄφ' ἐτέρου ἐν τῷ κατ' αὐτῶν ἐξεγερθέντι τούτῳ πολέμῳ, δὲν παύονται ἐξευτελιζοῦντες τοὺς πρῶν συμμαχητὰς των, ἐλέγχοντες αὐτοὺς ἐπὶ λειποταξίᾳ καὶ ἐγκαταλείψει τοῦ κοινῆ ἀγῶνος. Καὶ ἡ πονηρὰ ἀλώπηξ βλέπουσα τὴν κατάστασιν ταύτην τὴν θλιβεράν ὑπομειδιᾷ σατανικῶς ἐκ χαρᾶς καὶ τοσαύτην ἔχει πεποιθήσιν ἐπὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας του, ὥστε αὐτὸς ἑαυτὸν χειροκροτῶν ἐκαυχῆθη ποτὲ, ὅτι ἡ Κρήτη δὲν θὰ θελήσῃ πλέον ν' ἀκούσῃ λόγον περὶ ἐπαναστάσεως. Πρόωρος καύχησις! Ἐν τούτοις τούτῳ ἦτο τὸ ὄνειρον του, ἐρχομένου εἰς τὴν ταλαίπωρον ἐκείνην χώραν νὰ διαχύσῃ ἐπ' αὐτὴν τὴν νάρκην τὸν λήθαργον, τὸν θάνατον!

Ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ οἱ Κρητες ποῦ ἄλλοῦ ἠδύναντο ν' ἀποβλέπωσι ἢ πρὸς τὴν κυβερνήσιν τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου; Μήπως ἀναμένουσι βοήθειαν; δὲν ἔχουσιν ἀνάγκη ταύτης; ἄραρος; εἰς τὰ στήθη αὐτῶν περικλείουσι ἀρετὸν ὥστε νὰ δώσωσιν καὶ εἰς τὸν κ. Τρικούπην. Δὲν θέλουσιν τίποτε τὸ ὀπιῶν νὰ δύνανται νὰ ζημιώσῃ ὑλικῶς ἢ νὰ περιπλέξῃ διπλωματικῶς τὴν Ἑλλάδα; θέλουσιν μόνον τὴν συμπάθειαν τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου, ζητοῦν μικρὸν δεῖγμα, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις τοὺς συλλογίζεται τοῦλάχιστον. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐλάχιστον τούτο, τὸ ὅλως ἀβλαβὲς τοῖς τὸ ἀρνοῦνται μετὰ σκληρότητος, ἦν Τρικούπη στήθη μόνον περικλείουσι. Ποῦ ἔχουν καιρὸν νὰ συλλογίζωνται περὶ Κρήτης ἐν ἡ ἐποχῇ τύσον ἐπείγων καθίσταται ὁ σχηματισμὸς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας!

Ἐπὶ μακρὸν τὸ ἑλληνικὸν ἐν Κρήτῃ προξενεῖον ὑπεβοήθησε διὰ τῆς διαταγῆς του χωρὶς βεβαίως νὰ τὸ ἐνοῆ τὰ κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ σχέδια τοῦ Φωτιάδου ἐν τῇ Νήσῳ. Ὅτε τέλος διωρίσθη ὁ κ. Μαυρομμάτης καὶ ἐδοκιμάσθη, ἐπίστευσαν οἱ Κρητες, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἤρχισε νὰ δεικνύῃ ἐνδιαφέρον περὶ αὐτῶν ἐν τῇ δυσχερεῖ καταστάσει των καὶ μόνον ἐκείνοι γνωρίζουν τί χαρὰν ἠσθάνθησαν. Μεθ'

ὑπερηφάνιας ἐπεδείκνυον τὴν ἀξιοπρεπῆ πολιτείαν τοῦ ἑλληνος προξένου εἰς ἐκείνους οἵτινες ἐμυκτήριζον αὐτοὺς πρότερον ἐπὶ τῇ τότε ταπεινώσει τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἑλλάδος· καὶ μετὰ θάρρους διπλοσίου ἐξηκολούθησαν τὸν κατὰ τῶν ξενικῶν ἐπιτροπῶν ἀγῶνα, φανταζόμενοι ὅτι μακρὰν ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου οἱ κυβερνῆται αὐτοῦ συμπαθῶς ἀτενίζουσι τὴν ὑπὲρ διασώσεως τῆς ἑλληνικῆς τῆς καρδίας παλαιούσαν Κρήτην. Φυσικώτατον ἦτο ἡ ἀκριβῶς διὰ τὴν ἐν Κρήτῃ πολιτείαν τοῦ τιμωρία τοῦ κ. Μαυρομάτη νὰ γεννήσῃ ἐν Κρήτῃ, ὅχι ἀποθάρρυνσιν, ἀλλ' εἰδὸς τι ἀπογοητεύσεως ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς Ἑλλάδος καὶ μίαν δικαίαν ἀγανάκτησιν. Ὁ ἀδικηθεὶς προξενος ἀκούωντες εὐγλώττως ὑπερήσπισεν ἑαυτὸν καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἄλλης συνηγορίας. Ἐὰν, συκοφαντηθεὶς, ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναδράμῃ εἰς τὴν παρελθούσαν ὑπηρεσίαν του καὶ ταύτην συνδύαξῃ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐν Κρήτῃ διαγωγὴν του, ἵνα οὕτως ἡ κοινωνία, ἔχουσα πρὸ ἑαυτῆς πάντα τὰ στοιχεῖα, δυνήθῃ ἀσφαλέστερον νὰ κρίνῃ, τοῦτο ἡμεῖς τὸ θεωροῦμεν τόσῳ φυσικὸν καὶ ἐπιτρεπόμενον εἰς ἀδικηθέντα, ὅσῳ καὶ δευτερευόν ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ὑφ' ἣν τὸ ζήτημα ἐνδιαφέρει τὴν Κρήτην.

Διότι τοῦτο εἶναι τὸ χερίστον πάντων· βεβαίῳ ἡ Ἑλλ. κυβέρνησις ὅλας τὰς κατηγορίας τῶν Τούρκων καὶ τῶν μισελλήνων, ἅς καθ' ἑκάστην ἐκτοξεύουσι κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Κρήτης, παραδέχεται ὡς ἀληθῆς καὶ ἐπικυροῦ διὰ τῆς πράξεως τῆς ὅτι καθ' ἑκάστην ὁ Φωτιάδης γράφει εἰς τὸν Σουλτάνον, ὅτι δηλ. ἡ Κρήτη μένει κατευχαριστημένη ὑπὸ τὴν εὐωδίαν τῶν πυλῶν τοῦ Πατισᾶχ, καὶ μόνον οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ταραζαίει δὲν τὴν ἀφίνουσαν ἡσυχον νὰ ροφᾷ τὴν ζωγόνον ἐκείνην αὐραν. Ἄλλ' ἰδοὺ εὐρέθη ἡ κυβέρνησις τοῦ Τρικουπῆ, ἣτις περὶ πολλοῦ ποιουμένη τὴν ἡσυχίαν τοῦ Σουλτάνου, τιμωρεῖ τοὺς θρασείους τούτους ὑπαλλήλους τῆς. Ὡς διπλωμάται τῆς Ἑλλάδος! ἄνθρωποι εἰσθε μὲ νοῦν ἢ χωρὶς νοῦν; Εἰς ἡμᾶς τόσον ἀκατανόητον, τόσον χονδρὸν φαίνεται τοῦτο, ὥστε σταυροκοπούμεθα καὶ ἀποροῦμεν μὲ τὴν ἡλιθιότητά σας. Καὶ δὲν σᾶς παρέχει αὐτὴ ἡ Κρήτη καθ' ἑκάστην ἄπειρα ἐπιχειρήματα ὅπως ἀποδείξῃτε τὸ ἐναντίον, ὅπως πείσητε τὸν κόσμον ὅτι ἡ Κρήτη πράττει μόνον ὅτι ἡ καρδιά τις τῇ ὑπαγορεύει; Ἡ χθεσινὴ διαγωγὴ τῆς ἐν τῇ Συνελεύσει, ἡ σημερινὴ ἐν τῷ βακουφικῷ ζητήματι—ἐν ἀπουσίᾳ παντὸς ἑλληνος προξένου—αἱ αἰώνια διαμαρτυρίαι τῆς, τὰ τόσα αἵματά τῆς δὲν σᾶς ἤρκεσαν ὅπως πείσητε τὸν κόσμον, ὅτι ἀδίκως σᾶς καθιστᾷ ὑπευθύνους διὰ πᾶν ὅτι ἡ Κρήτη πράττει; Ἀλλὰ τότε τί διπλωμάται εἰσθε σεῖς ποῦ νὰ σχισθῇ ἡ γῆ καὶ νὰ σᾶς καταπίῃ; Ταπεινοῦσθε σεῖς, ἀφοῦ τὸ ἀνέχεσθε· δὲν ἔχετε ὅμως κανὲν δικαίωμα νὰ ταπεινοῦτε καὶ τὴν Κρήτην, παριστῶντες αὐτὴν ὄργανον τῶν πρακτόρων σας. Ἡ Κρήτη ἔχει αὐτοβουλίαν. Ὅτι πράττει, τὸ πράττει ἀφ' ἑαυτῆς. Τὸν μῶμον, ὃν ἠθελήσατε νὰ τῇ προστρίψῃτε, δὲν θὰ τὸν ἀνεχθῇ καὶ εἰμὶ βέβαιος ὅτι ταχέως θέλει διαμαρτυρηθῆ κατὰ τῆς ὕβρεως, ἣν διὰ τῆς πράξεώς σας φαίνεσθε κυροῦντες, καὶ θέλουσιν ἐπιστήμως ἀποκρούσει τὴν ὕβριν ταύτην, ἣτις ἀπὸ αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως πρόσροχόμενη θὰ ἠδύνατο ἀλεθρίως νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ταλαίνης Κρήτης.

Κύδων

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἡ Ὥρα ἤρξατο ἐγκαταλείπουσα τὴν ἀπὸ πολλοῦ περιβάλλουσαν αὐτὴν κενὴν παγερότητα, ὡς θερμάστρα, ἣτις, ἐσβεσμένη καθ' ὅλον τὸ θέρος, πληροῦται καυσοξύλων καὶ ἀναδίδει φλόγας ὑπὸ τὴν πρώτῃν πνοὴν τοῦ χειμῶνος, οὕτω καὶ ἡ Ὥρα μὲ τὰ πρώτα φύχῃ τοῦ Ὀκτωβρίου καὶ ὑπὸ τὴν προσεγγίζουσαν ἀπειλὴν τῶν κοινοβουλευτικῶν κεραυνῶν, ἤρξατο ἀπὸ τῆς χθὲς κοσμουμένη διὰ πολιτικῶν Δελτίων. Καὶ ἔτι πρὸς: ἐν τῷ σημερινῷ φύλλῳ ὡς πρώτη εἰδήσις, ἀντὶ συνήθους τινὸς ἀναγραφῆς τηλεγραφήματος ἐξ Ἀλεξανδρείας ἢ ἐπιστήμου ἀφίξεως, περιέχει πολιτικὴν ὁμολογίαν τῆς Συντάξεως περὶ ἐλευθερίας σκέψεως καὶ φρονήματος ἐκφραζομένου ἐλευθέρως καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς κυβερνήσεως. Εἶνε οἱ λόγοι τῆς. Καὶ νομίζομεν ὅτι βλέπομεν τὸν κ. Τρικουπῆν πρὸ τοῦ καθρέπτου συνάπτοντα συζήτησιν πρὸς τὸν ἕτερον Τρικουπῆν, τὸν ἐντὸς τοῦ καθρέπτου κτλ. κτλ.

Ὁ κ. ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐξακολουθεῖ ἐργαζόμενος καὶ τελειῶν καὶ ἀναμορφῶν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ κλάδου, τῶν τόσων δεομένου παρ' ἡμῶν, ὃν ἀνέλαβε νὰ διοικήσῃ. Μετ' ἄκρας εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλομεν τέσσαρας νεωτερισμοὺς, μετ' οὐ πολὺ εἰσαγομένους, καὶ οὐκ ὀλίγον ζυγίζοντας εἰς τὴν ἀξιοπρεπῆ λειτουργίαν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἶνε αὗται: ἡ γυμναστικὴ καὶ εἰς τοὺς Ριζαρίτας, διότι δὲν ἔπεται ὅτι, ἐπειδὴ τὸ ράσον εἶνε εὐρὺ, πρέπει νὰ καλύπτῃ καὶ τὴν μαλθακότητα. Δεύτερον ἡ σκοποβολὴ δι' ὄπλων Φλωμπέρ. — ὄπλων ἐκτελούντων ἀνευ κρότου τὴν ἐργασίαν των, — εἰς τὸ Δημόσιον Γυμναστήριον. Τρίτον, ἡ ἱστορία τῆς Γυμναστικῆς καὶ ὑγιεινὰ παραγγέλματα, εἰς τὰ Γυμνάσια· καὶ τέταρτον, ἡ αὐξήσις τῶν μιθῶν τῶν διδασκάλων τῆς Γυμναστικῆς εἰς δρ. 180.

Ἐπειδὴ ἐξεφράσθησαν ἀμφιβολαίαι ὅτι ὁ διαπρεπὴς συνδημότης μας κ. Κ. Φρεαρίτης δὲν θὰ ἐδέχετο θέσιν μέλους τοῦ ἀδελφάτου τοῦ Νοσοκομείου, εὐχαρίστως ἀναγγέλλομεν ὅτι προθύμως ἀπεδέξατο, τοῦθ' ὅπερ ἐμποιεῖ γενικὴν εὐχαρίστησιν, διότι δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἤδη τὸ Νοσοκομεῖον εὖρε τὸν ἀληθῆ κύριόν του.

Δι' ἐγκυκλίου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείου ἐπετράπη συμφώνως πρὸς τὸν πέρυσιν ψηφισθέντα ἈΚΕ'. Νόμον ἢ χρῆσις τῆς συμβολικῆς καὶ συνθηματικῆς ἀνταποκρίσεως καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἔσωτερικῷ τοῦ Κράτους διαμιεθρομένων τηλεγραφημάτων. Εὐχάριστον καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἐξυπρέτησιν τῶν κοινωνικῶν σχέσεων καὶ τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν.

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Ἰουλίου ἀρξάμεναι αἱ ἐξετάσεις ἐνώπιον τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπῆς πενήτηκοντα ἐνωμοταρχῶν μολὶς πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐπερατώθησαν. Φρονοῦμεν ὅτι μετὰ τετράμηνον περίπου παράτασιν ἐξετάσεων, πᾶσα περαιτέρω ἀναβολὴ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀποτελεσμάτων, εἶνε ἀδικία πρὸς τοὺς ἀναχθέντας καὶ ζημιουμένους οὕτω. Καὶ τοῦτο γράφομεν, διότι, ὡς μανθάνομεν, ἡ ἐπιτροπὴ σκοπεῖ νὰ προβῇ καὶ εἰς ἐξετάσεις χωροφυλάκων, αἵτινες παραταθήσονται ἐπὶ πολὺ, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ ἐπὶ τῶν ἐξετασθέντων ἐνωμοταρχῶν. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ διορθοῦντο συμφορώτερα τὰ πράγματα.

Ἐπὲρ τῶν παθόντων ἐν Θεσσαλίᾳ ἀδελφῶν ἡμῶν ἐκ αἰῆς